

*Рилач Н.М.**

КРИТЕРІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ ТА ІНДИКАТОРИ НАБЛИЖЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ ДО ЄС

Вирішуючи питання наближення науково-технологічної сфери до стандартів ЄС України треба кардинально змінити структурні характеристики вітчизняної економіки, привести основні індикатори розвитку науково-технічної сфери у відповідність до стандартів ЄС і, що має особливо важливе значення, підвищити рівень розвитку високих технологій, забезпечити прискорений розвиток таких науко- та технологоемних галузей як радіо-технічні, телебачення, засоби зв'язку, а також аерокосмічна, виробництво нових матеріалів та точного приладобудування, тобто тих виробів і технологій, в яких є потреба на ринках країн ЄС та які здатні до ефективної конкуренції, а отже, можуть стати «локомотивами» високотехнологічного зростання в Україні.

При розробці критеріїв наближення науково-технічної сфери України до стандартів ЄС спиратися на основні тенденції процесу глобалізації науково-технологічної сфери, головними акторами якої є потужні інноваційні інституції з розвинутою технологічно-інноваційною й освітньою мережею, які спроможні трансформувати результати глобалізації в національних інтересах. Дані критерії повинні спиратися на основні стандарти функціонування Європейського дослідницького простору, відповідати основним цілям новітнього етапу його розвитку. Взаємодія критеріїв конвергенції різних країн є вищою формою кооперації науково-технологічної діяльності (співробітництва у науково-технологічній сфері). Структурна взаємодія між державами у науково-технологічній сфері відображає глибинні сутнісні риси міжнародної науково-технологічної кооперації або міжнародного співробітництва у науково-технологічній сфері, набуваючи своїх особливостей, напрямів і динаміки розвитку. Формою реалізації НТР у країні є створення національної інноваційної системи. Ефективне включення країни до міжнародної системи науково-технологічної кооперації за допомогою взаємодії національних інноваційних систем країн на рівні їх структурних елементів свідчить про нову якість співробітництва в даній галузі.

Отже, вирішуючи питання пошуку шляхів наближення європейських стандартів у науково-технологічній сфері на Україні, моніторингу процесу функціонування Європейського дослідницького простору, створення в Україні економіки, яка ґрунтується на знаннях та участі нашої держави в глобальному розповсюдженні технологій, пропонуємо наступні критерії конвергенції та індикатори, які, в свою чергу, спираються на нові стандарти функціонування науково-технічної сфери ЄС:

• КРИТЕРІЇ, ОРІЄНТОВАНІ НА НАБЛИЖЕННЯ ДО СТАНДАРТІВ ЛІСАБОНСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ ЄС.

1. **Суспільні інвестиції в знання.** Індикатор: *Державне фінансування в сферу досліджень та розробок та вищу освіту, як частка у ВВП.*
2. **Національна інтеграція у міжнародну систему досліджень.** Індикатор: *Частка національного державного фінансування у транснаціонально скоординовані дослідження.*
3. **Інтенсивність дослідницької бази бізнесу.** Індикатор: *Витрати бізнесу на дослідження та розробки / ВВП на душу населення та їх зміна у реальному вимірі.*

* молодший науковий співробітник науково-дослідної частини Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

4. **Рух до створення економіки, яка ґрунтується на знаннях – структурні зміни.** Індикатор: *Зміна частки загальної доданої вартості, яка вноиться по секторам пропорційно до зайнятих з науковим ступенем.*

5. **Продуктивність економіки.** Індикатор: *Зміна частки продуктивності погодинної праці для всієї економіки та для її інноваційно активної частини (що визначена індикатором 4)*

6. **Внесок сфери досліджень та розробок у вирішення основних суспільних (соціальних) завдань.** Індикатор: *Частка наукових публікацій та патентних заявок на тему глобальних суспільних викликів.*

• КРИТЕРІЇ, ОРІЄНТОВАНІ НА ОСНОВНІ СТАНДАРТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ.

1. **Кооперація та єдність дійових осіб Європейського дослідницького простору.** Індикатор: *Частка публікацій у співавторстві з партнерами з ЄС.*

2. **Міжнародна кооперація у сфері науки та технологій відкритість до світу.** Індикатор: *Частка публікацій у співавторстві з партнерами, з країн – не членів ЄС.*

3. **Мобільність дослідників та розвиток кар'єри дослідника.** Індикатор: *Відсоток науковців зі ступенем, які отримали його в країнах ЄС чи працюють в цих країнах.*

4. **Переміщення знань між приватним та державним секторами.** Індикатор: *Частка досліджень, виконаних на замовлення приватного сектору.*

5. **Пан-європейська інфраструктура досліджень.** Індикатор: *Частка фінансування, спрямованого на нову пан-європейську дослідницьку інфраструктуру, у Рамковій програмі та інші міжнародні угоди.*

6. **Рівень активності у продукуванні наукового продукту.** Індикатор: *Частка витрат на дослідження та розробки у ВВП.*

7. **Переваги бази науки та технологій.** Індикатор: *а) Світова частка найцитованіших публікацій, у загальній кількості світових публікацій. б) Світова частка серед університетів, які проводять академічні дослідження.*

8. **Людський капітал Європейського дослідницького простору.** Індикатор: *Кількість зайнятих, які мають науковий ступінь.*

9. **Інновації, які базуються на знаннях.** Індикатор: *Інноваційні підприємства, як відсоткова частка від всіх фірм.*

10. **Міжнародна привабливість країни для ведення інноваційного бізнесу та інвестицій у інновації.** Індикатор: *Частка витрат на дослідження та розробки нерезидентів у загальному обсягу приватних витрат на дослідження та розробки в країні.*

• ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ СФЕРИ КРАЇНИ

Таблиця 1.

Науково-технологічна сфера	Індикатори розвитку науково-технологічної сфери країни
1. Дослідницька	1.1 Стан кадрового потенціалу науково-технологічної сфери: - частка у високо-та середньотехнологічних галузях виробництва; - частка осіб з вищою освітою; - частка осіб, працюючих в сфері високотехнологічних послуг. 1.2. Рівні витрат на науково-технологічну сферу: - частка державних витрат на НДДКР у ВВП; - частка витрат на НДДКР приватного сектора у ВВП; - кількість заявок на патенти у високотехнологічних галузях економіки (на 1 млн. населення)

2. Підприємницька	2.1. Рівні інноваційної активності в першу чергу в групі малих та середніх підприємств (МСП): <ul style="list-style-type: none">- частка МСП, що займаються інноваційною діяльністю (у вигляді домогосподарств);- частка МСП, залучених до інноваційних проектів з іншими організаціями (у кооперації);- відношення витрат на інноваційну діяльність до загального обсягу продажу.
3. Використання й розповсюдження знань і технологій	3.1. Рівні поширення сучасних технологій в економіці: <ul style="list-style-type: none">- частка венчурного капіталу у високотехнологічних секторах економіки у ВВП;- частка нової продукції в загальному обсязі продажу переробної промисловості;- частка високо-і середньотехнологічних секторів у загальному обсязі доданої вартості в переробній промисловості;- частка ринку телекомунікаційних технологій у ВВП;- кількість користувачів Інтернет на 100 тис. населення.